

Rapport om GRECO:s korruptionsbekämpning

- Tio dagar i Strasbourg/Paris 13-20 april 2010

En polis stoppar en taxi. Chauffören vevar ner rutan för att fråga vad som står på. "Du har fel på ljuset. Det blir 500 kronor i böter," sa polisen. Taxichauffören skakade på huvudet och klev ur bilen för att förvissa sig om att han körde laglydigt. "Men det är ju inte något fel på mina lysen", sa han.

Polisen tog då resolut och sparkade in ena strålkastaren. "Nu är det trasigt" sa polisen. Taxichauffören betalade böterna och åkte vidare med passageraren som undrade varför: "Det är ingen idé att protestera. Då drar de bara in mitt tillstånd" sa mannen som visste bättre än att bråka.

Den här är ett exempel på vad GRECO har att ta itu med i sitt arbete för att bekämpa korruption. Men det handlar om betydligt mera än så. En så här öppen utväxling av mutor bland offentligt anställda förekommer inte i Sverige men vi är långt ifrån förskonade från korruption. En av GRECO:s kritik mot Sverige har till exempel varit att det inte funnits några specialister som utreder mutbrott. Det resulterade i att en särskild korruptionsenhet inom åklagarmyndigheten inrättades 2003. Och de har arbete att uträtta, även om resultatet inte så ofta blir fällande domar.

En fråga där de nordiska länderna ligger sämre till än många av Sydeuropas stater är partistöden. GRECO:s medlemsländer har enats om att alla politiska partier öppet ska redovisa vem som stödjer deras verksamhet ekonomiskt. Det har visat sig vara svårare att få gehör för i Norden jämfört med andra länder i Europa.

Thomas Hammarberg, som är kommissarien för mänskliga rättigheter i Europarådet, ser korruption som ett av de största hindren för att länderna ska utvecklas och människorna få en bättre levnadsstandard.

När Europarådet för drygt tio år sedan bestämde sig för att satsa på korruptionsbekämpning var det i förvissningen om att företeelsen missgynnar ländernas utveckling och ekonomi. Syftet var att samordna insatser mot korruption så att alla jobbade åt samma håll. Länderna enas om olika regler eller konventioner som syftar till att bekämpa korruption.

GRECO bildades 1999 och bevakar att konventionerna följs i alla länder. Ett par olika frågeställningar väljs ut i taget och alla länder granskas. Det tar flera år innan en runda är gjort.

Det kan till exempel vara om landets politiska partier öppet redovisar vem som stödjer dem ekonomiskt. Ett annat område kan vara i vilken mån domare låter sig mutas och vilket skydd som finns.

Inför varje granskning bildas en grupp som ska undersöka situationen i landet. Både GRECO och det aktuella landet, väljer ut vilka som ska ingå i gruppen. Frågeställningarna skickas först ut till ansvariga i landet som får svara på hur de ser på saken. Efter detta görs ett besök för att konkret studera läget. Då intervjuas ledare och myndighetsrepresentanter, man träffar olika organisationer, fackföreningar och massmedia för att bilda sig en uppfattning om läget i landet.

En rapport skrivs som sedan ska godkännas av hela gruppen. I den konstateras brister och landet får direktiv om vad som måste rättas till. Ett exempel kan vara att landets lag skrivs om så att den stämmer med GRECO:s konventioner. Det granskade landets representant måste också acceptera rapporten.

Det här kan ta lite tid. Formuleringar görs om tills alla är nöjda. Efter att rapporten godkänts får landet tid på sig att rätta till bristerna och en ny kontroll görs.

Granskningen av korrruptionen i Europa har nu pågått i över tio år. Flera rundor med granskningar i de olika länderna har gjorts, ett sorts evighetsarbete.

GRECO har stöd av fler organisationer som bekämpar korrruption. FN startade för några år sedan en parallell verksamhet. På OECD i Paris bedrivs ett liknande arbete för att hindra näringslivet från att muta tjänstemän i de länder de gör affärer med. För att få en bättre bild av den gemensamma kampen mot korrruption träffade jag, på inrådan av GRECO, William Loo på OECD i Paris. De använder i grunden samma system som GRECO, men skiljer sig på några punkter. För det första jobbar de bara med sina medlemsländer och kontrollerar att näringslivet inte betalar mutor till andra länders myndigheter. Granskningen är snarlik.

”När vi gör våra rapporter efter att ha granskat ett land, ska alla godkänna den utom det land som undersökts”, berättar William Loo

Det innebär att det är betydligt lättare att få igenom en rapport för OECD.

GRECO genomför ett tålmodsprövande arbete som ska ge resultat på sikt. Mycket bygger på pappersarbete och styrning av ländernas regelverk. Men det finns också möjligheter att få mer handfast hjälp genom GRECO

Historien om taxichauffören berättade Ardita Abdui för mig. Hon är en av de tjänstemän som jobbar för att stödja länder i Europa som behöver konkret hjälp för att komma tillrätta med korrruption. Albanien, hennes hemland, är ett av dessa länder.

GRECO arbete synes måhända byråkratiskt, men är en både nödvändig och möjlig väg för att åtminstone ta ett steg i rätt riktning mot korrruptionen.

Frustrerande är att det tar sådan tid och att vissa länders representanter är så korrumperade att det blir svårt att få ett snabbt resultat

Sorgligast är att korrptionsbekämpningen får så liten uppmärksamhet. Någon större massmedialt intresse finns knappast för dessa frågor som är både intressanta och lite skrämmande.

Program:

13 april

Björn Jansson, GRECO,

Christophe Speckbacher, GRECO

14 april

Drago Kos, president GRECO

Per Sjögren, Sveriges ambassador Europarådet

15 april

Wolfgang Rau, Executive Secretary GRECO

Ardita Abdui, Co-operatives activities corruption DGHL

16 april

William Loo, OECD Paris

18 april Thomas Hammarberg, kommissarie för mänskliga rättigheter

19 april

Laura Sanz-Levia GRECO

20 april

Björn Jansson GRECO

Åsa Sveds

Gotlands Tidningar

November 2010